Zachodniopomorski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
70-502 Szczecin, ul. Wały Chrobrego 4
tel. 91 433 70 66/82, 91 488 18 04

Szczecin, dnia 30 października 2025r.

Z.Arch.5142.6.3.2025.ETK/PK
**Za zwrotnym potwierdzeniem odbioru**

STUDIO A4 Szczecin
04. 11. 2025
WPŁYNĘŁO

**Gmina Lipiany**
**Pl. Wolności 1**
**74-240 Lipiany**
**Za pośrednictwem:**
**Jacek Lenart**
**Al. Wojska Polskiego 20 lok. 4**
**70-470 Szczecin**

**D E C Y Z J A Nr 1768/2025**

Na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 i 11 w związku z art. 6 ust. 1 pkt. 1 i 3, art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. – Dz. U. z 2024r., poz. 1292 ze zmianami), § 1 ust. 1, pkt 10, § 8 Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2021 poz. 81) oraz w oparciu o art. 104 Kpa (t.j. – Dz.U. z 2024r., poz. 572 ze zmianami),

po rozpatrzeniu wniosku złożonego w dniu 14.08.2025r. (uzupełniony w dniach 18.09.2025r., 24.10.2025r.) przez Jacka Lenarta, występującego z upoważnienia Inwestora: Gminy Lipiany, w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych na terenie zabytku wpisanego do rejestru zabytków – stanowisko archeologiczne zaewidencjonowane pod nr: Lipiany, stan. 1 (AZP 39-09/6), wpisane do rejestru zabytków pod nr 617 jako grodzisko nizinne typu pierścieniowatego

**Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie**

I. **pozwala** na realizację części inwestycji polegającej pn.: *Stary Gród – budowa ścieżki tematycznej historycznym szlakiem po Półwyspie Storczyków wraz z infrastrukturą rekreacyjna i makietami obiektów historycznych* na dz. nr 1/5 obr. Lipiany 2, gm. Lipiany, zgodnie z projektem autorstwa mgr inż. arch. Jacka Lenarta, symbol 516/A4/2025 obejmującej:
   1. Przyłącze do sieci elektroenergetycznej – instalacja elektryczna zewnętrzna od granicy terenu chronionego do szafki przy bramie grodu;
   2. Główną bramę grodu wraz ze schodami na pomost oraz doświetleniem;
   3. Odcinki kładki (pomostu) moduły oznaczone w projekcie numerami od 1 do 33 i od 79 do 101 wraz z pochylnią dla osób niepełnosprawnych (przy module 6-7) i schodami w ciągu pomostu (moduły o nr 85-89);
   4. Schody terenowe - zejście od wieży widokowej do brzegu jeziora;

5. Ścieżkę terenową gruntową – wewnątrz terenu „majdanu", od bramy grodu do końca kładki (moduł nr 101), wraz z odgałęzieniem do wieży widokowej oraz placem piknikowym;
6. Urządzenia/elementy małej architektury: cztery wiaty, ogrodzenia faszynowe, barcie, kosze na śmieci, ławki przy ciągach komunikacyjnych wymienionych w pkt 3-4 niemniejszego pozwolenia, bale „dłubanki" i słupy portowe na terenie „przystani", palenisko- miejsce palenia ognisk na placu piknikowym, plansze i makiety grodu na podstawach;
7. Nasadzenia storczyków;
8. Drogę dojazdową wraz z placem manewrowym – część zlokalizowaną na terenie wpisanym do rejestru zabytków.

**II. Odmawia**: w pozostałym zakresie.

**Wydane pozwolenie związane jest z następującymi obowiązkami:**

- **W miejscach prac budowlanych i montażowych, wymagających prowadzeni robót w otwartych wykopach poniżej powierzchni humusu należy wykonać badania archeologiczne wyprzedzające prace inwestycyjne do głębokości przewidzianej projektem. Badania prowadzić można po uzyskaniu pozwolenia WKZ w trybie art. 36 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.**

**Pozwolenie wydaje się na okres do 31 grudnia 2027r.**

**Uzasadnienie**

Dnia 14.08.2025r. wpłynął wiosek Pełnomocnika Inwestora w sprawie wydania pozwolenia na przeprowadzenie robót budowlanych na dz. nr: nr 1/5 obr. Lipiany 2, gm. Lipiany, polegających realizacji projektu pn.: *Stary Gród – budowa ścieżki tematycznej historycznym szlakiem po Półwyspie Storczyków wraz z infrastrukturą rekreacyjna i makietami obiektów historycznych.*
Inwestycja zlokalizowana jest na terenie zabytku wpisanego do rejestru zabytków – stanowiska archeologicznego: Lipiany, stan. 1 (AZP 39-09/6), wpisane do rejestru zabytków pod nr 617 jako grodzisko nizinne typu pierścieniowatego.
Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronie bez względu na stan zachowania podlegają zabytki nieruchome będące m.in. w szczególności stanowiskami archeologicznymi. Zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1 i 11 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzenie robót budowalnych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.
Projekt budowy ścieżki edukacyjnej na terenie grodziska w Lipianach zakłada podejmowanie działań wymagających uzyskania pozwolenia WKZ. Część działań, wymagających ingerencji w grunt, prowadzić będzie do naruszenia substancji zabytkowej, jednak zaznaczyć należy, że grodzisko w Lipianach jest obiektem w znacznym stopniu zniszczonym i realizacja elementów projektu na terenie dawnego majdanu oraz u nasady samego Półwyspu Storczyków nie spowoduje dalszych znaczących zniszczeń, a spowoduje efekt pozytywny – objecie ochroną obiektu, poprzez ograniczenie dostępu (wstęp przez bramę z możliwością monitoringu, brak komunikacji samochodowej na terenie obiektu) oraz przywrócenie obiektu lokalnej społeczności i turystom (wyznaczone miejsca do aktywności rekreacyjnej oraz edukacyjnej,

możliwość podziwiania śladów dawnego założenia grodowego z wyznaczonych punktów widokowych).
Niniejsze pozwolenie nie objęło wszystkich prac wymienionych w projekcie (odcinek kładki na wale zachodnim, oświetlenie kładki, wycinka drzew i krzewów).
Zakres planowanych prac w zakresie części ścieżki/kładki nie jest zgodny z zaleceniami Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 27.07.2023r., znak: Z.Arch.5183.140.2023.ETK i z decyzją o warunkach zabudowy z dnia 28.06.2024r., znak: BUD-P.6733.5.2024. Zgodnie z zaleceniami ścieżka edùkacyjna na odcinku wzdłuż zachodniego wału grodu powinna być poprowadzona po jego zewnętrznym obwodzie, poza wałem i zostać wykonana bez ingerencji w grunt. Decyzja o warunkach zabudowy, uzgodniona przez ZWKZ, dopuszcza poprowadzenie ścieżki po wewnętrznej stronie zachodniego odcinka wału, tymczasem projekt przewiduje poprowadzenie ścieżki po wale, przy daleko idącej ingerencji w grunt. W przedstawionym projekcie zaproponowano montaż pomostu na wkręcanych w grunt palach, rozmieszczonych parami co 3m, co daje na wskazanym odcinku wału łączną liczbę około 100 pali. Średnica tarczy wkrętnej zaproponowanego rozwiązania wynosi 30cm, co przy wskazanej ilości pali daje powierzchnię zniszczonego obszaru ok. $7m^2$. Zgodnie z wyjaśnieniami udzielonymi przez Wnioskodawcę (pismo z dnia 17.09.2025r., znak: 56/A4/2025), głębokość posadowienia poszczególnych pali nie jest możliwa na tym etapie i określane będzie dynamicznie w trakcie ich wkręcania (do uzyskania odpowiedniej nośności). Wg opinii geotechnicznej, będącej częścią projektu, miąższość nasypów niestabilnych (będących faktycznie warstwą antropogeniczną) wynosi na odcinku zachodniego wału grodu od 2m do 2,8m. Wg projektanta głębokość posadowienia dla większości pali wyniesie ok. 1,5m. Biorąc pod uwagę prognozy projektanta zniszczeniu ulegnie w ten sposób ok. $8,5m^3$ oryginalnej substancji zabytkowej grodu. Jest to szacunek minimalny, gdyż biorąc pod uwagę wyniki badań geotechnicznych, przy uśrednieniu miąższości warstwy nasypowej na zachodnim wale grodu, zniszczeniu może ulec nawet ok. $18m^3$. Przy metodzie posadowienia obiektów budowlanych na palach na terenie stanowisk archeologicznych substancja zabytkowa ulega zniszczeniu podobnie jak w przypadku prowadzenia prac w wykopach otwartych z tą różnica, że jakakolwiek dokumentacja substancji zabytkowej ulegającej bezpowrotnemu zniszczeniu nie jest możliwa.
Wczesnośredniowieczne grodzisko w Lipianach jest obiektem silnie zniszczonym. Z pierwotnego założenia grodziska pierścieniowatego do dzisiaj zachował się jedynie zachodni odcinek wału i jest on najcenniejsza częścią zabytku, której ochrona przed zniszczeniem jest priorytetem. Dziurawienie tak dużą ilością pali ostatniej dobrze zachowanej części grodziska wpłynie zdecydowanie negatywnie na jego stan. Poza niekontrolowanym i nieudokumentowanym zniszczeniem samej substancji zabytkowej, pogorszeniu ulegnie poziom stabilizacji warstwy nasypowej, będącej dziełem człowieka, a więc realizacja tej części inwestycji w formie przedstawionej w projekcie nie jest możliwa. Niewątpliwie proponowana forma budowy ścieżki daje gwarancję jej stabilności, bezpieczeństwa, trwałości i estetyki, jednak uzyskanie tych walorów dla ścieżki kosztem nieodwracalnych zniszczeń zabytku jest niedopuszczalne.
W okolicach przerwy w wale zachodnim ZWKZ zezwolił na postawienie wieży widokowej, z której można podziwiać całość założenia oraz sylwetę średniowiecznego założenia miejskiego Lipian. Ze względu na stan ukształtowania terenu w tym miejscu (liczne wykroty i nierówności) dopuszcza się realizację części planowanego palowanego chodnika (ze schodami), wraz ze schodami terenowymi (zejściem nad jezioro do strefy „portu") – odcinek opisany w sentencji niniejszej decyzji.

W części opisowej projektu (Opis techniczny, Zagospodarowanie terenu, 4.5.1. przyłącza instalacyjne) znajduje się informacja o planowanym oświetleniu kładki na wale oświetleniem LED, jednak w przedstawianym projekcie brak informacji o szczegółach rozwiązania (przebiegu instalacji, rodzaju i sposobie posadowienia lamp). W związku z powyższym, również wobec braku zgody na realizację kładki na wale w przedstawionej formie, kwestia oświetlenia ciągu komunikacyjnego na wale nie została uwzględniona w niniejszym pozwoleniu. Wydano natomiast zgodę na oświetlenie bramy wjazdowej, gdyż linia kablowa zasilająca obiekt, zgodnie z przedstawionym przebiegiem (plansza PB.Z1) doprowadzona zostanie do skrzynki lokalizowanej przy bramie.
Wycinki drzew i krzewów, mające na celu uczytelnienie obiektu oraz jego ochronę są działaniem pożądanym, jednak wymagają uzyskania osobnego pozwolenia (zgodnie z pouczeniem).
Wobec spełnienia wymogów określonych przepisami prawa, należało orzec jak w sentencji.

**Pouczenie**

Od niniejszej decyzji przysługuje stronom odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (00-071 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 15/17), za moim pośrednictwem, w terminie 14 dni od daty otrzymania decyzji.

Zgodnie z art. 47 ustawy o ochronnie zabytków i opiece nad zabytkami wojewódzki konserwator zabytków lub Minister kultury może wznowić postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia, o którym mowa w art. 36 ust. 1, a następnie zmienić je lub cofnąć, w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania badań, prac, robót lub innych działań określonych w pozwoleniu wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec ZWKZ. Z dniem doręczenia ZWKZ oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Niniejsza decyzja nie zwalnia Inwestora od obowiązku uzyskania pozwolenia wymaganego prawem budowlanym lub innym.

**Usuwanie drzew lub krzewów wymaga uzyskania pozwolenia ZWKZ wydanego na podstawie art. 83a ust.1 ustawy z dn. 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2024r. poz. 1478 ze zmianami) z zastrzeżeniem wyłączeń uzyskania pozwolenia zawartych w art.83f ustawy.**

WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW W SZCZECINIE ZACHODNIOPOMORSKI

Zastępca
Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków
Anna Musiał-Gąsiorowska

Decyzja niniejsza jest ostateczna w administracyjnym toku instancji i podlega wykonaniu.
Szczecin, dnia 26.11.2025

Bartłomiej Królikowski
Elektronicznie podpisany przez Bartłomiej Królikowski
Data: 2026.02.25 07:29:57 +01'00'

ST. INSPEKTOR
Maria Jolanta Czerniejewska

**Zwolniono z opłaty skarbowej**
na podstawie art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2111 ze zmianami).

Podpis .....
/Paulina Kubacka, Specjalista w wydziale ds. Inspekcji Zabytków Archeologicznych

Otrzymują:
1. Adresat;
2. a/a.